

Sygn. akt XXIII Gz 498/16

POSTANOWIENIE

Dnia 30 maja 2016 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie XXIII Wydział Gospodarczy Odwoławczy

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Wiktor Piber

Sędziowie: SO Magdalena Nałęcz

SO Andrzej Sobieszkański (spr.)

po rozpoznaniu w dniu 30 maja 2016 r. w Warszawie

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z wniosku dłużniczki:

R. W.

o ogłoszenie upadłości osoby fizycznej nieprowadzącej działalności gospodarczej

na skutek zażalenia dłużniczki

na postanowienie Sądu Rejonowego dla m. st. Warszawy w Warszawie

z dnia 11 marca 2016 r., sygn. akt X GU 1687/15

postanawia:

uchylić zaskarżone postanowienie i przekazać sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu dla m. st. Warszawy w Warszawie, pozostawiając temu sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania zażaleniowego.

SSO Magdalena Nałęcz SSO W. Piber SSO Andrzej Sobieszkański

Sygn. akt XXIII Gz 498/16

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 11 marca 2016 r. Sąd Rejonowy dla m. st. Warszawy w Warszawie oddalił wniosek dłużniczki R. W. o ogłoszenie upadłości osoby fizycznej nieprowadzącej działalności gospodarczej.

Powyższe rozstrzygnięcie było wynikiem następujących ustaleń faktycznych i rozważań prawnych:

Dłużniczka posiada zobowiązania wobec ośmiu wierzycieli na łączną kwotę ok. 5 763 475,38 zł, z czego większość kwoty zadłużenia stanowią zobowiązania wobec banków.

Zobowiązania dłużniczki powstały w związku z działalnością gospodarczą prowadzoną przez (...) sp. z o.o., której dłużniczka była udziałowcem od 2006 r. W maju 2007 r. (...) sp. z o.o. zaciągnęła kredyt inwestycyjny w Banku (...) S.A. w celu sfinansowania rozpoczęcia działalności opiewający na kwotę 1 994 882,28 zł. Kolejne kredyty (...) sp. z o.o. zaciągnęła w Banku (...) S.A. w lutym i marcu 2009 r. na łączną kwotę 3 500 000 zł. Wszystkie te umowy były zabezpieczone hipoteką na nieruchomościach oraz weksłami in blanco, które zostało poręczone przez wspólników,

w tym m.in. przez dłużniczkę. Ponadto kredyty zostały poręczone przez podmioty trzecie, tj. Bank (...) czy też (...) Fundusz (...), które również domagały się zabezpieczenia poprzez podpisanie przez współników (...) sp. z o.o. weksli in blanco. Z uwagi na zaprzestanie regulowania rat kredytów wierzyciele dłużniczki wypełnili weksle i rozpoczęli egzekwowanie należnych im kwot m.in. od dłużniczki z tytułu poręczenia wekslowego. W dniu 4 stycznia 2011 r. Sąd Rejonowy w Koszalinie ogłosił upadłość (...) sp. z o.o. obejmującą likwidację jej majątku.

Dłużniczka od dnia 1 maja 2003 r. do dnia 31 maja 2014 r. pracowała w (...) sp. z o.o. na stanowisku menedżera ds. promocji. Stosunek pracy ustał na mocy porozumienia stron.

Od 2013 r. u dłużniczki zaczęły się pojawiać objawy depresji. Z czasem nasilenie się objawów depresji spowodowało niezdolność dłużniczki do dalszej pracy. Obecnie jest ona pod opieką lekarza psychiatry z wdrożonym leczeniem farmakologicznym. Jedynym źródłem dochodu dłużniczki są środki uzyskiwane z systemu ubezpieczeń społecznych.

W skład majątku dłużniczki wchodzi: udział we współwłasności działek gruntu położonych w dzielnicy U. w W. o wartości szacunkowej ok. 400 zł oraz rzeczy ruchome przeznaczone do użytku osobistego, których przybliżona wartość według dłużniczki wynosi ok. 1 000 zł.

Dłużniczka jest zobowiązana do świadczenia alimentacyjnego na rzecz swojej matki W. N. w wysokości 3 500 zł miesięcznie. W 2010 r. dłużniczka pożyczyła (...) sp. z o.o. kwotę 150 000 zł. Na przełomie 2010/2011 r. dłużniczka zbyła udziały w spółce za kwotę ok. 200 000 zł, zaś uzyskaną z tego tytułu kwotę przeznaczyła na spłatę kredytów i zwrot pożyczek otrzymanych od członków rodziny. Dłużniczka nie próbowała na drodze prawnej odzyskać pożyczonej (...) sp. z o.o. kwoty 150 000 zł, nie wezwała spółki do zapłaty, nie złożyła pozwu, jak również w postępowaniu upadłościowym nie zgłosiła stosownego zgłoszenia wierzytelności.

Wobec dłużniczki były prowadzone liczne postępowania sądowe oraz egzekucyjne.

Sąd Rejonowy wskazał, że w stosunku do dłużniczki zmaterializowała się przesłanka niewypłacalności, gdyż w dacie zgłoszenia wniosku nie wykonywała swoich wymagalnych zobowiązań pieniężnych wobec ośmiu wierzycieli.

W ocenie Sądu pierwszej instancji dłużniczka doprowadziła do swojej niewypłacalności lub istotnie zwiększyła jej stopień umyślnie lub wskutek rażącego niedbalstwa. Jednocześnie Sąd przypisał dłużniczce winę w postaci co najmniej rażącego niedbalstwa. Sąd Rejonowy zwrócił uwagę, że dłużniczka poręczała kredyty mając świadomość, że ewentualna egzekucja tych zobowiązań z majątku dłużniczki znacznie przekracza jej możliwości zarobkowe. Sąd pierwszej instancji ocenił, że zaciągnięcie pierwszego kredytu przez (...) sp. z o.o. i poręczenie go przez dłużniczkę było usprawiedliwione sytuacją ekonomiczną spółki, lecz kolejne poręczenia wekslowe świadczą co najmniej o niedołożeniu należytej staranności wymaganej w danych okolicznościach i pochopnym podjęciu decyzji o podpisaniu weksli. Sąd stwierdził, że dłużniczka zdawała sobie sprawę z trudnej sytuacji finansowej (...) sp. z o.o., lecz mimo wszystko poręczała za jej zobowiązania, zdając sobie sprawę, iż jej własny majątek ani możliwości zarobkowe nie wystarczą na spłatę poręczonych kredytów.

Sąd Rejonowy zaznaczył ponadto, że dłużniczka wpłaciła (...) sp. z o.o. kwotę 150 000 zł, co do której nie potrafiła do końca określić, czy była to pożyczka, czy też wpłata została dokonana na podstawie innego tytułu prawnego. Sąd zwrócił uwagę, że dłużniczka nie podjęła żadnych kroków prawnych, aby pieniądze te odzyskać.

Zażalenie na powyższe postanowienie wniosła dłużniczka, zaskarżając je w całości.

Postanowieniu temu skarżąca zarzuciła:

1/ naruszenie przepisów postępowania, mających wpływ na treść zapadłego orzeczenia, a polegających na naruszeniu dyspozycji art. 233 § 1 k.p.c. poprzez dokonanie dowolnej i wybiórczej oceny zgromadzonego materiału dowodowego, a przez to przyjęcie, że dłużniczka doprowadziła do zadłużenia, objętego przedmiotem wniosku wskutek co najmniej rażącego niedbalstwa, w sytuacji, gdy prawidłowa ocena zalegającego w aktach sprawy materiału dowodowego, prowadzi do wniosku, że przedmiotowe zadłużenie powstało bez winy dłużniczki i w sposób od niej niezależny, tj.

załamania finansowego (...) sp. z o.o. jako reakcji na światowy kryzys ekonomiczny, a tym samym brak podstaw do postawienia dłużnicze zarzutu niewłaściwego zachowania się w świetle art. 491⁴ ust. 1 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. Prawo upadłościowe,

2/ naruszenie przepisów prawa materialnego, polegającego na obrazie treści art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. Prawo upadłościowe, poprzez niedostateczne uwzględnienie w toku prowadzonego postępowania celu oddłużeniowego, przyświadczonego upadłości osoby fizycznej nieprowadzącej działalności gospodarczej.

Dłużniczka wniosła o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi pierwszej instancji.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Zażalenie zasługuje na uwzględnienie.

Na wstępie wyjaśnić należy, że mimo wejścia w życie z dniem 1 stycznia 2016 r. ustawy z dnia 15 maja 2015 r. Prawo restrukturyzacyjne (Dz. U. z 2015 r., poz. 978 ze zm.) do rozpoznania niniejszej sprawy zastosowanie znajdują przepisy w brzmieniu obowiązującym przed wejściem w życie tej ustawy. Zgodnie bowiem z treścią art. 449 ustawy Prawo restrukturyzacyjne w sprawach, w których przed dniem wejścia w życie ustawy wpłynął wniosek o ogłoszenie upadłości, stosuje się przepisy dotychczasowe.

W ocenie Sądu Okręgowego Sąd pierwszej instancji dokonał błędnej oceny, jakoby w niniejszej sprawie wystąpiła przesłanka negatywna ogłoszenia upadłości dłużniczki określona w art. 491⁴ ust. 1 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. Prawo upadłościowe i naprawcze (tekst jedn. Dz. U. z 2015 r., poz. 233, dalej: „p.u.n.”). Zdaniem Sądu Okręgowego nie sposób bowiem przyjąć, że dłużniczka doprowadziła do swojej niewypłacalności lub istotnie zwiększyła jej stopień umyślnie lub wskutek rażącego niedbalstwa.

Instytucja tzw. upadłości konsumenckiej została wprowadzona do polskiego porządku prawnego ustawą z dnia 5 grudnia 2008 r. o zmianie ustawy Prawo upadłościowe i naprawcze oraz ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. z 2008 r., nr 234, poz. 1572). Ustawodawca na wzór regulacji obowiązujących w państwach zachodnioeuropejskich stworzył tym samym mechanizmy prawne umożliwiające ubieganie się o oddłużenie osobom fizycznym, które nie są w stanie spłacać swoich zobowiązań. Jedną z przesłanek ogłoszenia upadłości konsumenckiej był wymóg, aby niewypłacalność dłużnika powstała wskutek wyjątkowych i niezależnych od niego okoliczności. W praktyce, z uwagi na restrykcyjne warunki, regulacja ta dawała szansę na skuteczne oddłużenie jedynie w wyjątkowych przypadkach.

Ustawą z dnia 29 sierpnia 2014 r. o zmianie ustawy Prawo upadłościowe i naprawcze, ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym oraz ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. z 2014 r., poz. 1306) dokonano istotnych zmian w zakresie przesłanek ogłoszenia upadłości osoby fizycznej nieprowadzącej działalności gospodarczej. Ustawodawca dokonał zmian w zakresie przesłanek ogłoszenia upadłości konsumenckiej. Wynikało to z analizy, że dotychczas obowiązujące przepisy nie spełniały stawianych zadań i stanowiły barierę w dostępie do oddłużenia. W uzasadnieniu do projektu zmian wskazano, że celem jest redukcja albo całkowite usunięcie barier w dostępie do oddłużenia, z uwzględnieniem jednakże słuszych interesów wierzycieli. Ustawodawca wyszedł z założenia, że nowe regulacje pozwolą m.in. na ograniczenie wykluczenia społecznego, mechanizm dziedziczenia bezradności przez następne pokolenia, reintegrację dłużników w legalnym obrocie gospodarczym oraz wpłyną pozytywnie na sektor finansowy poprzez przyspieszenie rozwiązania kwestii nieściągalnych wierzytelności, a w dłuższej perspektywie umożliwią dłużnikom ponowne korzystanie z usług instytucji finansowych.

Powyższe zmiany weszły w życie w dniu 31 grudnia 2014 r. Kierunek dokonanych zmian jednoznacznie wskazuje, że celem postępowania upadłościowego prowadzonego wobec osób fizycznych nieprowadzących działalności gospodarczej jest oddłużenie. Wynika to m.in. z art. 2 ust. 2 p.u.n., zgodnie z którym postępowanie uregulowane ustawą wobec osób fizycznych nieprowadzących działalności gospodarczej należy prowadzić tak, aby umożliwić

umorzenie zobowiązań upadłego niewykonanych w postępowaniu upadłościowym, a jeśli jest to możliwe – zaspokoić roszczenia wierzycieli w jak najwyższym stopniu. „Reguła zawarta w art. 2 ust. 2 p.u.n. jest wskazówką dla prawidłowej wykładni przepisów zawartych w art. 491¹ i nast. p.u.n. w razie kolizji interesów niewypłacalnego dłużnika niebędącego przedsiębiorcą i jego wierzycieli. W każdym wypadku takiego konfliktu pierwszeństwo powinna uzyskiwać funkcja oddłużeniowa.” (por. P. Zimmerman, Komentarz do art. 2 ustawy Prawo upadłościowe, w: P. Zimmerman (red.), Prawo upadłościowe. Prawo restrukturyzacyjne, Warszawa 2016, Legalis). Ponadto ustawodawca odstąpił od wymogu, aby niewypłacalność dłużnika powstała wskutek wyjątkowych i niezależnych od niego okoliczności.

Znowelizowane przepisy w dalszym ciągu zawierają jednak ochronę przed próbami nadużywania instytucji upadłości konsumenckiej i dobrodziejstw związanych z potencjalnym i niewątpliwie pożądanym z punktu widzenia interesów dłużników umorzeniem zobowiązań. Podstawową przesłanką negatywną ogłoszenia upadłości w zmienionych przepisach jest doprowadzenie przez dłużnika do niewypłacalności lub istotne zwiększenie stopnia już istniejącej niewypłacalności umyślnie lub wskutek rażącego niedbalstwa (art. 491⁴ ust. 1 p.u.n.).

W niniejszej sprawie zobowiązania dłużniczki w przeważającej części są wynikiem poręczania za zobowiązania kredytowe zaciągane przez (...) sp. z o.o., a więc spółkę, w której dłużniczka była udziałowcem. Zobowiązania te wynikały zatem z uczestnictwa dłużniczki w realizowanym przedsięwzięciu gospodarczym. Dłużniczka była jednym z pięciu wspólników. Co istotne, pozostali wspólnicy na takich samych zasadach jak dłużniczka udzielili poręczenia za dług. Poręczenia kredytowe były jednym z warunków udzielenia kredytów, a kwoty uzyskane z tego tytułu (...) sp. z o.o. przeznaczała na inwestycje. Podkreślenia wymaga przy tym, że dłużniczka nie była kredytobiorcą, a z tytułu udzielenia poręczeń nie odniosła jakichkolwiek korzyści. W wyniku zaciągnięcia zobowiązań dłużniczka nie otrzymała kwot pieniężnych, którymi mogła dysponować bądź przeznaczyć na określony cel.

Zdaniem Sądu Okręgowego nie można mówić o działaniach dłużniczki w kategoriach rażącego niedbalstwa. Przez rażące niedbalstwo rozumie się bowiem niezachowanie minimalnych (elementarnych) zasad prawidłowego zachowania się w danej sytuacji (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 marca 2004 r., IV CK 151/03, Lex nr 151642). Tymczasem należy stwierdzić, że taka praktyka, polegająca na poręczaniu zobowiązań kredytowych przez osoby trzecie, jest powszechna w obecnych realiach obrotu gospodarczego. Co więcej, banki udzielające przedsiębiorcom kredytów na sfinansowanie przedsięwzięć inwestycyjnych stawiają wręcz wymóg udzielenia poręczeń przez wspólników spółek prawa handlowego. Nie sposób zatem stwierdzić, by opisywane zachowania dłużniczki odbiegały od elementarnych zasad prawidłowego zachowania się.

Należy podkreślić, że dłużniczka nie miała podstaw, aby przypuszczać, że (...) sp. z o.o. będzie miała problemy ze spłatą zobowiązań, co w konsekwencji doprowadzi do tego, że wierzyciele podejmą działania zmierzające do uzyskania zaspokojenia od poręczycieli. Ponadto błędne są wywody Sądu pierwszej instancji w zakresie, w jakim wskazuje, że usprawiedliwione było jedynie zaciągnięcie przez (...) sp. z o.o. pierwszego kredytu i poręczenie go przez dłużniczkę. Należy bowiem pamiętać, że banki, zarówno te udzielające kredytów, jak i poręczające za kredyty, każdorazowo dokonują oceny zdolności kredytowej podmiotu zaciągającego zobowiązanie kredytowe. Gdyby sytuacja ekonomiczna dłużnej spółki była na tyle trudna, że rodziłaby poważne obawy w postaci braku spłaty zobowiązań, bank dokonujący stosownej analizy ryzyka nie podjąłby decyzji o udzieleniu kredytu bądź poręczenia. Udzielanie kredytów i poręczeń przez liczne banki stanowiło w istocie potwierdzenie wypłacalności (...) sp. z o.o. w okresie, w którym spółka ta zaciągała przedmiotowe zobowiązania.

Nie można tracić z pola widzenia, że dłużniczka nie jest dłużnikiem głównym w zakresie zobowiązań z tytułu kredytów, ponieważ nie była podmiotem bezpośrednio zaciągającym te zobowiązania. Jej odpowiedzialność wynika wyłącznie z poręczenia za cudze długi, a więc ma charakter wtórny w stosunku do odpowiedzialności (...) sp. z o.o. Co prawda łączna kwota zobowiązań dłużniczki wynosi ok. 6 milionów złotych, a więc niewątpliwie jest znaczna, należy jednak stwierdzić, że ewentualne ogłoszenie upadłości w stosunku do dłużniczki nie spowoduje umorzenia wierzycielności banków jako takich. Doprowadzi to wyłącznie do zniesienia odpowiedzialności dłużniczki. W dalszym zakresie wierzyciele będą mogli podejmować działania zmierzające do uzyskania należnych kwot od opowiadających solidarnie pozostałych wspólników – poręczycieli. Co więcej, jak wynika z zeznań dłużniczki, postępowanie upadłościowe (...)

sp. z o.o. jest w toku, stąd nie można wykluczyć, że przynajmniej częściowo zaspokojenie wierzyciele uzyskają bezpośrednio ze środków masy upadłości. Na marginesie należy zaznaczyć, że stan majątkowy dłużniczki i tak prowadzi do konkluzji, że szansa na jakiegokolwiek zaspokojenie wierzycieli jest iluzoryczna.

W doktrynie wskazuje się, że „nie ma podstaw, aby uznać za umyślne lub rażąco niedbałe udzielenie poręczenia za cudzy dług, w sytuacji gdy w chwili udzielania tego poręczenia istniały przesłanki do uznania, iż dłużnik za którego konsument poręczył miał możliwość spłaty” (por. P. Zimmerman, Komentarz do art. 491⁴ ustawy Prawo upadłościowe, w: P. Zimmerman (red.), Prawo upadłościowe. Prawo restrukturyzacyjne, Warszawa 2016, Legalis). Jak już wyjaśniono, dłużnik (...) sp. z o.o. miał potencjalną możliwość spłaty zobowiązań, Sąd Okręgowy doszedł do przekonania, że w niniejszej sprawie nie może być mowy o winie dłużniczki w postaci co najmniej rażącego niedbalstwa, jak to określił Sąd Rejonowy. W ocenie Sądu Okręgowego dłużniczce można przypisać co najwyżej lekkomyślność, podejmowała ona bowiem działania prowadzące do zaciągania zobowiązań i finansowego wspierania (...) sp. z o.o., podczas gdy sama na bieżąco nie otrzymywała z tego tytułu jakichkolwiek wymiernych korzyści. Trzeba jednak mieć na względzie, że finansowanie spółki miało na celu doprowadzenie do poszerzenia zakresu jej działalności i uzyskania w ten sposób dodatkowego źródła przychodów spółki, a w dalszej perspektywie również zwiększenia dochodów wspólników. Brak jest przy tym najmniejszych podstaw by przyjąć, że za niepowodzenie zamierzonych celów biznesowych (...) sp. z o.o. i w konsekwencji ogłoszenie jej upadłości w jakimkolwiek stopniu odpowiadała dłużniczka lub którykolwiek ze wspólników tej spółki. Przeciwnie, należy raczej przyjąć, że niepowodzenie przedsięwzięcia jakim była (...) sp. z o.o. spowodowały czynniki obiektywne, a wręcz całkowicie niezależne od wspólników, jak np. wskazywany przez dłużniczkę światowy kryzys ekonomiczny. Należy mieć na uwadze, że stan niewypłacalności dłużniczki jest niejako skutkiem niewypłacalności (...) sp. z o.o., a dłużniczka nie tylko nie przyczyniła się do niewypłacalności spółki, ale wręcz podejmowała działania zmierzające do ratowania spółki.

Z przedstawionych względów zdaniem Sądu Okręgowego w niniejszej sprawie nie wystąpiły przesłanki uzasadniające oddalenie wniosku o ogłoszenie upadłości opisane w art. 491⁴ ust. 1 prawa upadłościowego i naprawczego.

Nie podzielając stanowiska Sądu pierwszej instancji co do istnienia przesłanki oddalenia wniosku o ogłoszenie upadłości Sąd Okręgowy nie mógł jednak pominąć treści art. 54 ust 2 pr. u. i n., zgodnie z którym sąd drugiej instancji nie może orzec o ogłoszeniu upadłości. Dlatego działając na podstawie art. 386 § 4 k.p.c. w zw. z art. 397 § 2 k.p.c. w zw. z art. 35 p.u.n. Sąd Okręgowy uchylił zaskarżone postanowienie i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi pierwszej instancji.

Ponownie rozpoznając sprawę Sąd Rejonowy uwzględni, że brak jest podstaw do oddalenia wniosku dłużniczki na podstawie art. 491⁴ ust. 1 prawa upadłościowego i naprawczego.

Rozstrzygnięcie o kosztach postępowania zażaleniewego, stosownie do treści art. 108 § 2 k.p.c., Sąd Okręgowy pozostawił Sądowi pierwszej instancji w orzeczeniu kończącym postępowanie w sprawie.

SSO Magdalena Nałęcz SSO Wiktor Piber SSO Andrzej Sobieszkański